

Стійкими є вироблені з дитинства звички організованості: займатися спочатку уроками і лише потім – іншими справами, готуватися до всіх предметів старанно і наполегливо, не пропускати занять у школі, не спізнюватися, зосереджувати увагу на важливому, значному при поясненні матеріалу, записи вести акуратно, тримати в порядку свій одяг.

Стійку організованість студентів не можна розуміти як статичну. Стійка організованість, розвинута високою мірою, передбачає велику роботу щодо вироблення в себе все нових корисних звичок організованої поведінки і високого стилю розумової роботи. Ці звички відображають зміни, що відбуваються в змісті навчальної роботи студента, в способах засвоєння ним знань, у його ставленні до навчальних предметів, відображають зміни в його інтересах. Разом з тим у студентів зберігаються основні риси організованої поведінки і корисних звичок, які утворилися ще в ранньому дитинстві під виховним впливом батьків. Цей фонд корисних звичок входить як складова в широку і свідому організованість студента.

Разом з тим серед студентів є окремі учні, стійка організованість яких зводиться переважно до звичок, прищеплених їм у дитинстві вчителем початкової школи та батьками. Ці студенти не прагнуть глибоко осмислити свої звички в організації дня і процесу роботи і спробувати щось змінити в них.

Висновки. Таким чином, до особистих якостей, яких вимагає сучасне суспільство, належить організованість. Саме організованість дає змогу людині успішно справлятися з тими вимогами, які ставить перед особистістю навколишня дійсність, погоджувати їх з власними потребами й інтересами, звільняючи себе від зовнішнього контролю, примусових перевірок.

Заохочуючи студентів до виявлення власної ініціативи до організованості, підтримуючи кращі їх задуми в бажанні відмінно навчатися, допомагати старшим, ми тим самим сприятимемо вихованню і зміцненню їхньої ініціативи й організованості.

Література

1. Гальперин П.Я. К проблеме внимания / П.Я. Гальперин // Доклады АПН РСФСР. – 1958. – № 3.
2. Иванов В.Д. Самодетельность, самостоятельность, самоуправление / В.Д. Иванов. – М. : 1991. – 128 с.
3. Брунер Дж. О перцептивной готовности / Дж. Брунер // Хрестоматия по ощущению и восприятию. – М., 1975.
4. Рибо Т. Психология внимания / Т. Рибо. – СПб., 1882.
5. Тлумачний словник української мови / [за ред. Д.Г. Гринчишина]. – 3-е вид., перероб. і допов. – К. : Освіта, 1999. – 302 с.
6. Планування діяльності підприємства : навч. посіб. / [за ред. В.С. Москалюка]. – К. : КНЕУ, 2002. – 252 с.

ЧЄН Н.В.

ІНТЕГРАЦІЯ РІЗНИХ ВИДІВ МИСТЕЦТВА ЯК ОСНОВА НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

У Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір наголошується на тому, що організація навчального процесу у вищих педагогічних навчальних закладах має сприяти підвищенню якості педагогічної освіти, забезпеченню її мобільності, привабливості, конкурентоспроможності на ринку праці. У зв'язку з цим необхідне подальше вдосконалення організації навчального процесу у вищих навчальних закладах на засадах гуманності, особистісно орієнтованої педагогіки, інтеграції навчального матеріалу, розвитку і саморозвитку студентів.

У системі естетичних факторів важливе місце займають література, музика, образотворче мистецтво. Кожний із видів мистецтва має специфічні можливості відображення різних аспектів оточуючої дійсності. Проте кожен з них обмежений власним зображальним діапазоном відтворення. У сучасній педагогіці домінує думка про те, що з метою оптимізації навчально-виховного процесу доцільно використовувати взаємодію різних видів мистецтва (В. Бутенко, В. Ванслов, А. Зісь, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Пономарьова, М. Сова, Г. Шевченко, О. Щолокова, Б. Юсов та ін.), тобто інтегрувати їх.

Мета статті полягає у з'ясуванні можливостей оптимізації навчального процесу завдяки інтеграції різних видів мистецтва.

Процес професійної підготовки вчителя є специфічною частиною професійного становлення майбутніх педагогів. Він перебуває під впливом загальних об'єктивних і суб'єктивних умов. Об'єктивні умови, що не залежать від свідомості об'єктів педагогічної системи й визначають професійне формування студентів вищих педагогічних навчальних закладів у цілому, пов'язані з реальною системою професійної підготовки студентів у педагогічному ВНЗ.

Виходячи з того, що стратегія реформування вищої педагогічної освіти визначається концептуальними ідеями, що наголошують на ролі культури і мистецтва як духовних джерел і способів розвитку цілісної особистості, її світосприйняття, світобачення і світорозуміння, ми вирішили своє дослідження базувати саме на предметах естетичного циклу, які викладаються на художньо-графічному факультеті Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. У зв'язку з тим, що факультет готує вчителів образотворчого мистецтва, нами були проаналізовані програми з “Образотворчого мистецтва”, “Мистецтва” та “Художньої культури” для загальноосвітніх навчальних закладів.

Поліхудожнє виховання може здійснюватися засобами окремих мистецьких предметів, які вивчаються лінійно (послідовно за класами) або паралельно. На відміну від монопредметного викладання мистецтва, інтегровані курси мають додаткові резерви для духовно-світоглядної й емоційно-естетичної наповненості завдяки інтегративним технологіям, які здатні кількісно збільшувати та якісно збагачувати діапазон порівнянь, аналогій, стимулювати виникнення явища синестезії, більш широких художньо-естетичних узагальнень.

Розглядаючи сутність інтегративного підходу, погоджуємося з І. Козловською, що “встановлення зв’язків між знаннями повинно йти не від перебудови навчальних планів і програм, а шляхом дидактичного обґрунтування та перетворення реально існуючих зв’язків між поняттями, явищами, науками тощо” [1, с. 185].

Виходячи з того, що інтеграція – це спосіб отримання нових уявлень на межі традиційних предметних знань, вона виконує й інші ролі: об’єднує знання, що отримуються, в єдину систему, встановлює існуючі зв’язки між диференційованими знаннями, спонукає розвиток загальної ерудиції, оновлює існуючу вузьку спеціалізацію окремих предметів.

М. Сова довела, що інтеграційні процеси класифікуються за такими видами: зрощування об’єктів дослідження різних галузей знання, що мали чітко окреслені предмети вивчення; об’єднання декількох відносно самостійних питань в одну загальну комплексну проблему; застосування методу пізнання однієї галузі знання для вивчення предметів і об’єктів інших галузей; використання методів пізнання різних сфер для вивчення предмета або об’єкта однієї галузі; формування комплексного методу, що концентрує дані різних знань про один складний об’єкт [2, с. 12].

У наш час створено нові програми з художньої культури, технологій поліхудожнього розвитку молоді, концепцій мистецької освіти на засадах інтеграції, що подаються у працях Л. Кондрацької, Л. Масол, Н. Миропольської, Т. Рейзенкінд, Л. Тишевської, В. Шейко, І. Шишляннікової.

Динамічною формою естетичного освоєння дійсності завжди виступала художня культура. Тому на особливу увагу заслуговує проблема формування у майбутнього педагога інтегративних художньо-культурологічних знань, які б дали змогу працювати у різних мистецько-культурологічних і педагогічних системах, незалежно від ступеня традиційності чи інноваційності.

Розглянемо інтеграцію на предметах художньо-естетичного циклу.

Інтегративна єдність світової художньої культури як навчального предмета здійснюється через численні взаємозв’язки, у яких простежується як якісна зміна процесу художнього пізнання людиною світу і самої себе (це здійснюється через трансформацію вічних тем, образів, сюжетів, які проходять через художню культуру), так і змінення художньої мови кожної історичної епохи.

Багато елементів художньої мови образотворчого мистецтва властиві іншим видам художньої діяльності: музиці, хореографії, театру, кінематографу. Це композиція, пластика, ритм, зображальність, співвідношення частин та цілого, контрастність, гармонійність чи дисонанс тощо. Така взаємна спорідненість мистецтв забезпечує можливість здійснення інтегрованого підходу до підготовки вчителів, які у майбутньому будуть викладати мистецькі дисципліни в школі.

Можна відшукати багато паралелей і “точок перетину” між різними видами мистецтва та життєдіяльності людини. Важливо, щоб їх пошуки та використання стали співтворчістю вчителя й учнів, формували особистіс-

но-індивідуальне ставлення до художньої діяльності, виховували розуміння багатогранності життя, полікультурності світового простору [3].

Інтегровані форми використовують викладачі різних предметів, інтегруючи знання про певний об'єкт вивчення, які можуть бути одержані засобами різних навчальних дисциплін, враховуючи поєднання навчальних предметів, матеріал яких розглядається на інтегральному занятті та становить його зміст. На таких заняттях студенти одержують глибокі багатогранні знання про об'єкт вивчення, а також: по-новому осмислюють події і явища завдяки інформації, отриманої з різних предметів; розширюють знання про події і явища; розширюються можливості для синтезу знань, формування вміння перенесення знань з однієї галузі в іншу; формується вміння аналізувати й порівнювати складні процеси і явища; забезпечується формування цілісного сприйняття дійсності.

За основу були взяті інтегровані курси “Шкільний курс образотворчого мистецтва та методика його викладання”, а також розроблений спецкурс “Основи художньої культури”. Розробку спецкурсу “Основи художньої культури” було зумовлено введенням до курсу обов'язкових предметів загальноосвітніх навчальних закладів таких предметів, як “Художня культура” (9-й клас) у 2009–2010 н. р. та “Художня культура України” (10-й клас) у 2010–2011 н. р. Цей предмет є курсом, який інтегрує знання з образотворчого мистецтва, музики, літератури та синтетичних мистецтв (театр, кіномистецтво).

Оскільки до професійних знань і вмінь, крім спеціальних, входять знання психолого-педагогічної та мистецтвознавчої спрямованості, тому при проведенні занять уникали дублювання навчальної інформації, яку студенти отримують на заняттях психолого-педагогічного та мистецтвознавчого циклів. Але ж актуалізація вже набутих знань з цих предметів відбувалася на кожному занятті. Розробляючи зміст предмета “Шкільний курс образотворчого мистецтва та методика його викладання”, добираючи практичні завдання, педагогічні ситуації, пам'ятали, що цей предмет спрямований на формування професійних знань, умінь і навичок майбутнього педагога. Тому підходили певним чином до проведення занять зі студентами, а саме лекційні та семінарські заняття проходили в обстановці невимуженості, творчості.

На цьому етапі досить ретельно обирали способи включення студентів у процес оволодіння інтегрованим навчальним матеріалом, тобто використання комплексних завдань, постановка запитань і завдань, вправи тощо.

Одним із творчих завдань було створення власної програми “Образотворче мистецтво” або інтегрованих курсів “Мистецтво” чи “Художня культура” для певного класу. Завдання виявилось цікавим, але занадто складним. Тому проаналізувавши існуючі програми вищезазначених предметів, студенти зробили власні зауваження й пропозиції щодо внесення змін у існуючі програми. Ці зауваження обговорювалися на заняттях, що дало можливість більш ретельно підійти до створення власної програми.

Деякі програми відрізнялись досить багатю палітрою застосування матеріалів і технік виконання робіт, інші – занадто захопились викладом теоретичного матеріалу. Вважаємо, що це завдання дуже корисне для студентів, адже дає можливість не тільки застосувати знання, отримані на заняттях з різних предметів, інтегрувати ці знання, а й виявити власні творчі можливості, фантазію.

Висновки. Вважаємо, що студенти сьогодні мають отримувати інтегровані знання. Для того, щоб це відбувалося, викладачу потрібно не тільки уміти передавати студентам власні думки та знання, він повинен вміти інтегрувати навчальний матеріал.

Але разом з тим у педагогічній науці не розроблено проблему інтегрованих навчальних предметів у вищих навчальних закладах. Ця проблема й досі залишається відкритою.

Література

1. Козловська І.М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійно-технічної школи: дидактичні основи : монографія / І.М. Козловська. – Л. : Світ, 1990. – 302 с.
2. Сова М.О. Інтеграція художньо-культурологічних знань у системі профільної підготовки вчителя гуманітарних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / М.О. Сова. – К., 2005 – 38 с.
3. Про затвердження Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах та Комплексної програми художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lawua.info/bdata2/ukr2571/pg-2.htm>.

ШАПОВАЛ О.А.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ІНТЕРЕСУ

В інтересі кожної людини вибірково відображається саме те, що має значення, важливе, цінніше для особистості, все, що пов'язано з її особистісним досвідом та розвитком.

У нашому дослідженні важливе визначення інтересу як можливості ствердження особистості в суспільстві, професійній діяльності, колективі.

Отже, значущості набуває визначення інтересу як:

- соціального змісту особистості, що впливає з потреб (П. Кряжев);
- вибіркової спрямованості особистості, як ставлення людини до об'єкта (В. М'ясищев), умов свого існування, котре в міру пізнання стає суб'єктивним інтересом і породжує в людині прагнення до оволодіння умовами власного вдосконалення (М. Дьомін).

Мета статті – розглянути психолого-педагогічні аспекти проблеми інтересу.

У психології розрізняють інтереси безпосередні та опосередковані. Безпосередній інтерес пов'язаний з увагою до самого процесу здійснення діяльності, що викликає задоволення особистості. Опосередковані інтереси, навпаки, передбачають, що саме процес діяльності може і не цікавити людину, але інтерес зумовлюється результатом діяльності, її кінцевою метою. Такий інтерес М. Добринін називає інтересом мети [1, с. 40].